

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกลอนสุภาพ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและกระบวนการกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2545
2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย
3. กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน
4. แบบฝึกเสริมทักษะ
5. การเขียนกลอนสุภาพ
6. ความพึงพอใจการเรียนรู้
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ได้กล่าวถึงความสำคัญและให้ความหมายคำว่าการศึกษา โดยกำหนดไว้ในมาตรา 4 ว่า “ การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ”

ในหมวดที่ 4 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณา การตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข
- (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความ เข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน
- (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทย และ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- (4) ความรู้และทักษะคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง
- (5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
- (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา
- (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการ เรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถทำการวิจัยเป็นส่วน

หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และทุกคนในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรมาตรฐาน (Standard-Based Curriculum) และมีลักษณะเป็นหลักสูตรสมรรถฐาน (Competency-Based Curriculum) กล่าวคือ หลักสูตรจะมีสาระการเรียนรู้ (Stand) เป็นกลุ่มเนื้อหาและทักษะที่จะต้องสอน แต่ละสาระการเรียนรู้จะมีมาตรฐาน การเรียนรู้ (Standard) เป็นตัวกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษา แต่ละมาตรฐาน การเรียนรู้จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น (Benchmark) เป็นสมรรถฐานที่ผู้เรียนเรียนจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นจะต้องมีความรู้ ความสามารถของผู้เรียนที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถดังกล่าว ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานเนื้อหา (Content Standard) ซึ่งส่วนมากจะเขียนเป็นความคิดรวบยอด กำหนดเนื้อหาการสอนและมาตรฐานการปฏิบัติ (Performance Standard) กำหนดคุณสมบัติที่เป็นความสามารถการปฏิบัติงานและคุณธรรม จริยธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะกำหนดความรู้ หลักการให้เกิดความคิดระดับสูง มีทักษะและกระบวนการและมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ซึ่งครูจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ใน

ห้องเรียนสู่ชีวิตจริงและสู่สังคมภายนอก และการประเมินผลเพื่อพิจารณาความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นพัฒนาเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาเองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและชุมชน และยังเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และยังใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขณะเดียวกันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพของสถานศึกษา จะใช้มาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ให้เข้าสู่มาตรฐานที่กำหนด และผู้ปกครองยังใช้มาตรฐานตรวจสอบผลการเรียนของบุตรหลานของตนได้อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 15-16)

2.1 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ได้กำหนดเป็นกรอบและทิศทางพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยของสถานศึกษาเช่นเดียวกับกลุ่มวิชาอื่น ๆ สถานศึกษาจะนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งประเทศตามมาตรฐานการเรียนรู้ ลักษณะสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1-11)

2.1.1 กำหนดสาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (Strand) ซึ่งเป็นแก่นความรู้ทางภาษาที่ผู้สอนต้องนำไปขยายรายละเอียดและจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

2.1.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระ เพื่อระบุสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนและสมรรถนะที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อันเป็นคุณภาพของผู้เรียนจะยึดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้

2.1.3 กำหนดหลักสูตรเป็นช่วงชั้น ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้-ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทุกช่วงชั้นมิใช่เฉพาะช่วงชั้นที่จะสอนเท่านั้นเพื่อเห็นภาพการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 กำหนดเวลาเรียนตามความเหมาะสมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายภาค และเป็นหน่วยกิต

ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเวลาเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จัดเวลาเรียนเฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 50 (เวลาเรียนตลอดปี 800 – 1,000 ชั่วโมง) เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และวางทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการอ่านเขียนและการคิดคำนวณ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 40 (เวลาเรียนตลอดปี 800 – 1,000 ชั่วโมง) ทั้งนี้ยังให้ความสำคัญต่อภาษาไทย และให้ความสำคัญต่อวิทยาศาสตร์มากขึ้น ภาษาไทยยังต้องฝึกฝนบททวนอยู่เป็นประจำเพื่อเป็นพื้นฐานในระดับสูง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี กำหนดเวลาเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน กลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่นสำหรับผู้เรียนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้เป็นการเริ่มเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ เป็นรายวิชาที่น่าสนใจหรือมีความยากในระดับสูงขึ้นไปจัดเป็นรายวิชาสั้น ๆ หรือรายวิชาเดี่ยว หรือรวมกันในลักษณะบูรณาการเป็นรายวิชาเลือกเฉพาะทาง

สรุปได้ว่า หลักสูตรสาระภาษาไทยได้กำหนดสาระและมาตรฐานที่เป็นองค์ความรู้ตามระดับช่วงชั้นเพื่อยึดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดเป็น 4 ช่วงชั้นเพื่อให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และกำหนดเวลาเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงชั้น

2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 17-30)

2.2.1 สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้สึกรักและความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. สามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และมีประสิทธิภาพ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง รักและสนใจการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์และความรู้จากการอ่านนำความรู้และความคิดมาใช้ในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา สร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

2. สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าเรื่องที่อ่าน โดยใช้ประสบการณ์ และความรู้จากการอ่านหนังสือที่หลากหลายเป็นพื้นฐานการพิจารณาเนื้อหา รูปแบบ รวมทั้งคุณค่าทางวรรณคดีและสังคม โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลายเป็นเครื่องมือพัฒนาสมรรถภาพการอ่านและการเรียนรู้

3. สามารถอ่านหนังสืออย่างหลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสมรรถภาพการเขียน นำข้อความหรือบทประพันธ์ที่มีคุณค่า และระบุมความประทับใจไปใช้ในการสื่อสาร อ้างอิง เลือกรับหนังสือจากแหล่งเรียนรู้ และสื่อสารสนเทศ เพื่อความรอบรู้และเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อ การทำงาน และการประกอบอาชีพ มีมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

2.2.2 สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดี สารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์ และเขียนเชิงวิชาการ ใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

2. มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน รู้จักตั้งประเด็นหัวข้อ การเขียนได้ตามจุดประสงค์ ทั้งด้านวิชาการและด้านบันเทิงคดี เรียบเรียงงานเขียนโดยมีการ อ้างอิงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง รู้จักทบทวน จัดเกลางานเขียนของตน

2.2.3 สารที่ 3 : การฟัง

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟัง และดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดง ความรู้ ความคิดความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. สามารถนำความรู้จากการฟังและการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็น ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงความคิดเห็น สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งที่ได้ฟัง ได้ดูอย่างมีเหตุผล

2. สามารถพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดโน้มน้าวจิตใจ พูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น โดยใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม และน่าฟัง มีเหตุผล มีกิริยาท่าทางและการแสดงออกที่เหมาะสมตามหลักการพูด มีมารยาท ในการฟัง การดู และการพูด

2.2.4 สารที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลง ของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. เข้าใจธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษาไทย
2. สามารถใช้ประโยคซับซ้อนตามเจตนาของการสื่อสาร โดยเลือกใช้ คำและกลุ่มคำได้ชัดเจนและสละสลวย

3. สามารถใช้ภาษาสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็นเชิงโต้แย้ง ใช้ภาษาในการให้ความร่วมมือด้วยการใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทาง ที่สุภาพ สามารถใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะ และลำดับความคิดก่อนพูดและเขียน

4. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและ ภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

5. สามารถแต่งบทหรือกรองประเภทกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่าย ด้วยถ้อยคำไพเราะ แสดงออกทางอารมณ์และคุณค่าทางความคิด

6. ศิษยารวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของ ภาษาถิ่น
สำนวนภาษิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้าน และวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษา และสังคม

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้เสริมสร้างลักษณะนิสัย
บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการพัฒนาการเรียน การทำงานและการ
ประกอบอาชีพและใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาความรู้ อาชีพและการดำเนินชีวิต

2. สามารถใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในการสื่อสารตามหลักการใช้
ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์งานเชิงวิชาการ เห็นคุณค่าการใช้
ตัวเลขไทย

3. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และพัฒนา
บุคลิกภาพ สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ชื่นชมผู้ใช้ภาษาไทย
ถูกต้องมีวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าในการใช้ภาษา เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลใน
วงการต่างๆ ในสังคม

2.2.5 สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดง ความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ
วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4-6

1. สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภทกาพย์ กลอน ร่าย โคลง ฉันท์ ลิลิต
บทละคร และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และบทความ สามารถใช้หลักการ
วิเคราะห์วรรณคดีเบื้องต้น พิจารณาเรื่องที่อ่านโดยวิเคราะห์องค์ประกอบของงานประพันธ์แต่
ละชนิด เพื่อประเมินคุณค่าทางสังคม และนำไปใช้ในชีวิตจริง

2. สามารถเข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย ศึกษาย
แวดล้อมที่มีส่วนให้เกิดวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการ
เข้าใจโลกทัศน์และวิถีชีวิตของไทย

สรุปได้ว่า ในหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดเป็น 5 สาระ คือ สาระ
การอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษา สาระวรรณคดี
และวรรณกรรม โดยแต่ละสาระจะมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดคุณภาพผู้เรียน

2.3 กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษา วิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบ หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 17-19)

2.3.1 เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2.3.2 คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ และนำมาใช้ให้เหมาะกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกันมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

2.3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบรู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ลักษณะของโครงงาน เป็นเรื่องการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ตรวจสอบสมมติฐาน โดยอาศัย การศึกษา วิเคราะห์ การใช้ทักษะกระบวนการ

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรม ที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำ ความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดมีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถาม โดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้เถียง การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

5) การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

6) การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็น การเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ใน การดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เนื้อหาสาระด้วยการอ่าน พิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผลมีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

7) การพัฒนาการเรียนรู้อุปถัมภ์ทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีชีวิตและ ศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อ การเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การจัดทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

วิธีการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิค วิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียน อย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียน และธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

3. กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

3.1 พัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ได้มีพัฒนาการมา เป็นเวลานาน ซึ่ง ชีระ รุญเจริญ (2525 : 26) ได้กล่าวสรุปไว้ ดังต่อไปนี้

3.1.1 พัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนในต่างประเทศ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 1 ควินติเลียน (Quintilian Quoted in Paolitto. 1976) ได้กล่าวถึง หนังสือ Institution Oratorio เป็นเรื่องที่กำลังถึงการให้เด็กที่มีผลการเรียนอ่อนเรียนบทเรียน จากเด็กนักเรียนรุ่นพี่ ต่อมาในปี ค.ศ. 1530 ตรอทเซนดรอฟ (Trotzendrof) ครูชาวเยอรมัน ได้นำเอาวิธีการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนมาทดลองใช้โดยให้เด็กนักเรียนที่มีอายุมากกว่า สอนเด็กนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า จากจุดดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งที่สำคัญ ตามมา

ในสมัยต่อมาซึ่งตรงกับช่วงของสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรม (คริสต์ศตวรรษที่ 18) แนวคิดเรื่องเพื่อนช่วยเพื่อน ได้ประสบผลสำเร็จอย่างสูง สืบเนื่องจากในช่วงดังกล่าวได้เกิด ภาวะขาดแคลนครู แลงคาสเตอร์ (Lancaster) ได้ทำการจัดทีมเพื่อทำการสอนเด็กนักเรียนที่มี วิทยุติมากกว่าเพื่อที่จะได้นำไปสอนเด็กนักเรียนที่มีวุฒิน้อยกว่าต่อไป

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มสนใจในการดำเนินการสอนด้วยวิธีดังกล่าว เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่มีประโยชน์ในด้านวิชาการแก่นักเรียนทั้งสองฝ่าย คือ นักเรียนผู้ทำ การสอน และนักเรียนผู้เรียน โดยเฉพาะ เบนจามิน ไรท์ ได้นำการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มาประยุกต์ใช้ และในที่สุดเป็นที่ยอมรับแก่นักเรียนทั่วไป

3.1.2 พัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนในประเทศไทย

สำหรับในวงการการศึกษาของประเทศไทยนั้น ได้มีการนำเอากระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาประยุกต์ใช้กับการสอนนับตั้งแต่มีการสัมมนา เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีครูไม่ครบชั้น เนื้อหาตอนหนึ่งของรายงานการสัมมนาได้กล่าวถึงเรื่องการปฏิบัติงานของครู และในที่ประชุมได้เสนอวิธีแก้ปัญหา โดยการให้นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีทำการสอน และแนะนำแก่นักเรียนที่เรียนอ่อน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการให้นักเรียนที่อยู่ในชั้นสูงกว่ามาสอนนักเรียนที่อยู่ในชั้นต่ำกว่าอีกด้วย (สมลักษณ์ ศรีธงชัย. 2537 : 27)

ก้อ สวัสดิพานิชย์ (อ้างถึงใน สมลักษณ์ ศรีธงชัย. 2537 : 27) ได้กล่าวถึงเรื่องปัญหาและแนวโน้มของการศึกษาว่ามีอยู่หลายประการ สำหรับการแก้ไขปัญหของการศึกษานั้นควรจะได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้กับการจัดการเรียนการสอน และยังได้เสนอให้นำเอาวิธีสอนแบบนักเรียนด้วยตนเอง ไปใช้สำหรับ โรงเรียนที่เอาแนวคิดแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้ในการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านพุ่มม่วง จังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนบ้านหัวหนอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนดังกล่าว เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด เป็นการกระตุ้นให้เด็กนักเรียนสนใจต่อการเรียนมากขึ้น

3.2 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการกระจายบทบาทการสอนจากครูไปสู่ นักเรียน นับว่าเป็นวิธีการที่ยึดเด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนนี้ ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีการที่ครูพยายามเข้าถึงความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เป็นแนวความคิดที่ส่งเสริมและโน้มน้าวให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกภายในกลุ่ม กระบวนการดังกล่าวนี้ครูผู้สอนต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง (Candler. 1981 : 380-383) นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนบทบาทของครูและนักเรียนได้อีกด้วย เป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิดมากยิ่งขึ้น นับได้ว่าเป็นการพัฒนาความคิด การเรียนรู้ของเด็กนักเรียน (พิกุล ภูมิแสน. 2539 : 28)

3.3 วัตถุประสงค์กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

กระบวนการเรียนรู้โดยวิธีให้เพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีการที่มุ่งให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนทุกคนเป็นผู้มีบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

3.3.1 เพื่อเป็นการส่งเสริมในเรื่องกระบวนการกลุ่มของนักเรียน โดยเน้นการให้นักเรียนช่วยเหลือกัน ตลอดจนการเห็นคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (พรพรรณศรีมี เจริญธรรมสาร. 2533 : 35-37)

3.3.2 เพื่อให้นักเรียนที่มีระดับความแตกต่างกัน สามารถเรียนประสบการณ์อย่างเดียวกันได้ (วิชาดา สิ้นประจักษ์ผล. 2533 : 35-37)

3.3.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ขึ้น เช่น จากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน หรือจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการเรียน (Young. 1972 : 630-634)

3.3.4 เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี รวมทั้งแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากนักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจตนเอง หรือรู้สึกว่าตนเองได้รับความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากมีโอกาสได้ทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนนักเรียน สำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ก็จะลดความกังวลในเรื่องข้อบกพร่องของตนเอง (สมลักษณ์ ศรีธงชัย. 2537 : 28-29)

3.3.5 เพื่อให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นการสื่อสารมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนดีขึ้น เนื่องจากบรรยากาศในชั้นเรียนจะมีความเป็นกันเอง (Celani. 1979 : 197-199)

3.3.6 ครูจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและคอยสังเกต ตลอดจนทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม (วิล พิตพัฒนังคพร. 2535 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Statmsn. 1982 : unpagged)

3.4 รูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

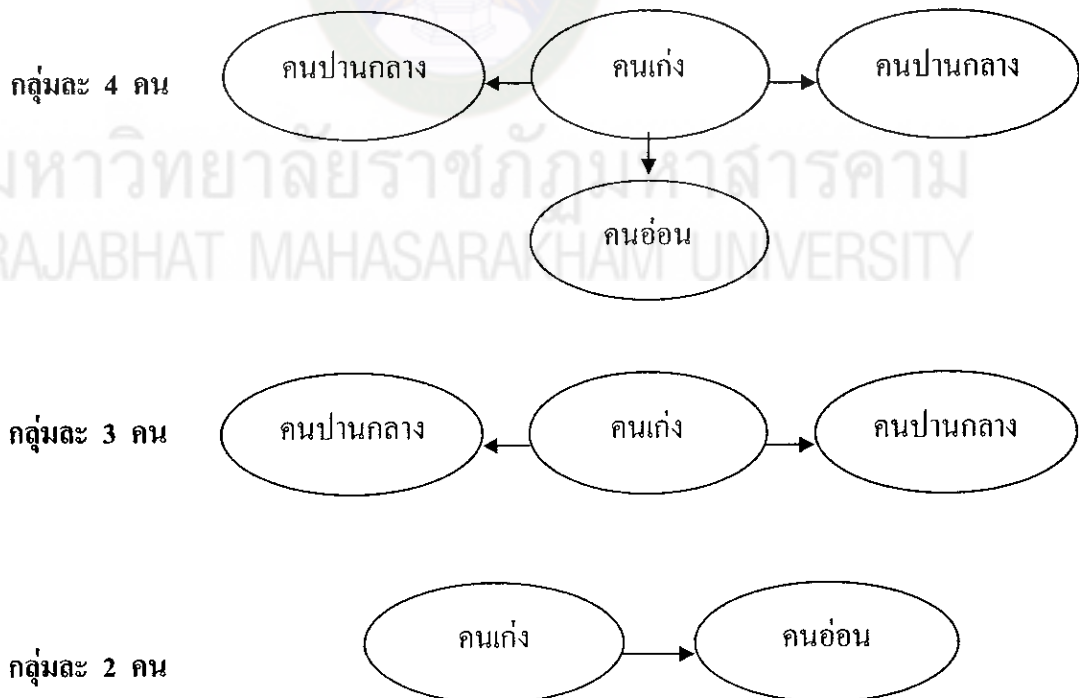
กระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่สืบทอดเจตนารมณ์ของปรัชญาการศึกษาที่ว่า Learning by Doing โดยการเน้นให้นักเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำงานหรือการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนการสอน อาจกล่าวได้ว่าวิธีการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นยังเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และยังมีมุ่งให้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์สูง (อุทัย เพชรช่วย. 2530 : 16-19) การสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการจัดชั้นเรียนตามปกติ หรืออาจจัดชั้นเรียนขึ้นเป็นพิเศษ โดยให้นักเรียน

เรียนรู้จากเพื่อนในวัยเดียวกัน (Peer-Tutoring) หรืออาจจัดชั้นเรียนให้นักเรียนผู้สอนมีคุณวุฒิสูงกว่านักเรียนผู้เรียน (Cross-Age Tutoring) นอกจากนี้ครูผู้สอนยังสามารถนำไปใช้กับเนื้อหาตามปกติหรือใช้ในการทบทวนหรือสอนซ่อมเสริมได้ตามความเหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น ผู้สอนจะต้องแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อนคละกัน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเก่งของแต่ละกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครู (Teacher Assistants) หรือในบางครั้งก็อาจจัดเป็นกลุ่มง่าย ๆ ตามที่นั้่งนักเรียน

ทัศนา ประสานตรี (2536 : 20-22) ได้จัดรูปแบบการแบ่งกลุ่มการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. กลุ่มที่แบ่งกลุ่มละ 4 คน ได้แก่ คนเก่ง 1 คน คนปานกลาง 2 คน และคนอ่อน 1 คน
2. กลุ่มที่แบ่งกลุ่มละ 3 คน ได้แก่ คนเก่ง 1 คน และคนปานกลาง 2 คน
3. กลุ่มที่แบ่งกลุ่มละ 2 คน ได้แก่ คนเก่ง 1 คน และคนอ่อน 1 คน

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการแบ่งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน

3.5 หลักเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม

3.5.1 นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในวิชาที่ต้องการสอน มาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

3.5.2 นำผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน มาจัดเป็นกลุ่มตามจำนวนที่ต้องการ หลังจากนั้นครูผู้สอนจึงมอบหมายงานให้นักเรียนรับผิดชอบศึกษาร่วมมือกัน และต้องรายงานผลเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ ในบางครั้งครูอาจจะให้อ่านบทสนทนาเขียนบทความ หลังจากนั้นจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปใจความ หรือเตรียมคำถามในเรื่องที่อ่าน หรือคิดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ก่อนที่จะดำเนินการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาและดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (อุทัย เพชรช่วย. 2528 : 27-30)

1. ชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนได้มองเห็นความสำคัญ และเกิดความเชื่อมั่นว่าตนจะได้รับประโยชน์จากการใช้วิธีสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน
2. ชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการสอน โดยการจัดกลุ่มให้มีผู้นำในการเรียนแก่นักเรียนที่เป็นผู้นำในการเรียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการเรียน เพื่อให้เข้าใจอย่างชัดเจน
3. คอยให้คำแนะนำ และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นผู้นำในการเรียนได้มีโอกาสพบปะเพื่อปรึกษาได้ในทุกช่วงเวลาที่เด็กนักเรียนต้องการ หรือมีปัญหาเกิดขึ้น
4. การประเมินผลการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มเดือนละครั้ง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้แข่งขันกันเอง
5. มีการเตรียมแหล่งข้อมูลให้เพียงพอ เช่น หนังสือ คู่มือ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ ตลอดจนอุปกรณ์ในการเรียน ได้แก่ วิทยุ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น
6. การกระจายเนื้อหาในรายวิชาที่จะสอนให้เป็นบทย่อยๆ แล้วจัดเรียงลำดับตามความเหมาะสม
7. เตรียมแบบฝึกหัดประกอบการเรียน ตลอดจนการเตรียมแบบทดสอบ และในขณะเดียวกัน จะต้องมีกำหนดเรื่องการให้คะแนน การตีความผลสอบ เพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
8. ในการเลือกนักเรียนเป็นผู้สอน (Tutors) นักเรียนที่เรียนในกลุ่ม (Tutees) เพื่อจัดกลุ่มหรือจัดคู่ระหว่างนักเรียนผู้สอนและผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนต้องแนะนำหรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

- 8.1 หลักเกณฑ์ในการเลือกนักเรียนผู้สอน มีดังนี้
- 8.1.1 เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง
  - 8.1.2 เป็นผู้ที่มีความเสียสละ และมีความสมัครใจที่จะสอน
  - 8.1.3 เป็นผู้ที่มีความประพฤติและนิสัยดี เป็นที่ยอมรับของผู้เรียนในกลุ่ม
- 8.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกนักเรียนผู้เรียน มีดังนี้
- 8.2.1 เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
  - 8.2.2 เป็นนักเรียนที่มีปัญหาในเรื่องการเรียนหรือขาดเรียนบ่อย ๆ

อนึ่งเมื่อครูผู้สอนคัดเลือกตัวผู้เรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อไปคือ การจัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีอัตราจำนวนนักเรียนผู้สอนต่อจำนวนนักเรียนผู้เรียนผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ในกรณีที่จัดให้นักเรียนมีการเรียนแบบเป็นคู่ ๆ ครูผู้สอนควรเลือกนักเรียนที่เป็นเพศเดียวกัน หรืออายุใกล้เคียงกัน

ในการเตรียมนักเรียนผู้สอน ให้เข้าใจถึงวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้น ครูจะต้องอธิบายให้นักเรียนผู้สอนเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการเตรียมตัวในการสอนรวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน

จากที่กล่าวข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไป โดยครูได้เปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนมาเป็นผู้กำกับการสอน โดยอาศัยนักเรียนผู้สอนฝึกให้กับนักเรียนผู้เรียน เมื่อนักเรียนผู้สอนเกิดความชำนาญในการสอนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ครูจะลดบทบาทในการควบคุมดูแล ดังนั้น ตัวนักเรียนเองจะมีส่วนร่วมอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ซึ่งมีเทคนิคหรือวิธีการที่แตกต่างกันไปหลายวิธี ซึ่งเทคนิควิธีที่เป็นที่ยอมรับแพร่หลาย ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ CO-OP CO-OP ซึ่งเป็นเทคนิคที่เน้นการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนได้ร่วมกันเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดี การซักถามทำให้เกิดความกล้า และได้ทราบคำตอบในเรื่องที่ตนสนใจหรือยังไม่กระจ่าง การอธิบายให้เพื่อนฟังจะทำให้ผู้อธิบายมีความแม่นยำในเรื่องที่เรียนมากขึ้น เพื่อน ๆ ที่ฟังเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ผู้เรียนได้พัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คนอ่อนได้เรียนรู้จากคนที่เก่งกว่า ซึ่งจะมีความตั้งใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ เพื่อยกระดับผลงานของกลุ่มให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 122) กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนโดย

ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ CO-OP CO-OP มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 65)

1. กำหนดขอบข่ายประเด็นหรือเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษา
2. ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่จะศึกษา
3. กำหนดกลุ่มย่อย โดยใช้สมาชิกกลุ่มมีความสามารถคละกัน
4. แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษา
5. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย แล้วแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยคนละหนึ่งหัวข้อ
6. สมาชิกนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม อาจมีการอ่านทบทวนและปรับแต่งภาษาให้ผลงานกลุ่มที่ทำร่วมกันมีความสละสลวยต่อเนื่อง เตรียมผู้ที่จะนำเสนอผลงานกลุ่ม
7. นำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน
8. ทุกกลุ่มช่วยกันประเมินผล โดยประเมินทั้งกระบวนการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

การเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ สามารถทำได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 122)

1. จัดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 4 คน ให้มีคนเก่ง 1 คน คนอ่อน 1 คน อีก 2 คน มีความสามารถปานกลาง
2. จะต้องเลือกและกำหนดงานให้เหมาะสมกับการทำเป็นกลุ่ม มีแบบฝึกหัดที่เสริมให้เกิดการเรียนรู้มากพอ
3. ช่วยให้ทุกคนเข้าใจและตระหนักว่า ผลงานของตนเป็นส่วนหนึ่งของผลงานของกลุ่ม
4. นอกจากจะชมเชยผู้ที่ได้คะแนนดีขึ้น หรือกลุ่มที่ได้คะแนนเพิ่มขึ้น ควรชมเชยบุคคลหรือกลุ่มที่ได้บรรลุผลในระดับสูง เช่น ได้ระหว่าง 80 % ถึง เต็ม 100 %

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ทำให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของครู และนักเรียนเปลี่ยนไป โดยครูเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้กำกับการสอน โดยอาศัยนักเรียนที่เรียนเก่งเป็นผู้ฝึกสอนให้นักเรียนที่เรียนอ่อน

4. แบบฝึกเสริมทักษะ

4.1 ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกเสริมทักษะ

แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียนในบางวิชาแบบฝึกหัดมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 147)

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2536 : 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกเสริมทักษะว่า วิธีสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึก เพราะนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

4.2 ลักษณะของแบบฝึกเสริมทักษะที่ดี

สมชัย ไชยกุล (2526 : 14-15) ได้เสนอแนะลักษณะที่ดีของแบบฝึกเสริมทักษะไว้ดังนี้

1. ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะที่จะสอนมิใช่ทดสอบว่านักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง
2. ควรเกี่ยวกับโครงสร้างเฉพาะสิ่งที่จะสอนเพียงอย่างเดียว
3. สิ่งที่ฝึกเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว
4. ควรเป็นข้อความสั้น ๆ
5. ไม่ควรใช้คำสั่งมากเกินไป
6. ต้องออกเสียงทุกแบบฝึกก่อนนำไปอ่านหรือเขียน
7. ควรเป็นแบบฝึกที่กระตุ้นให้เกิดการสนองตอบสิ่งที่ฟังปรารณา
8. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุด
9. ควรใช้คำสัมผัสคล้องจอง

นิตยา อุตชิโยธี (2520 : 32) กล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วย

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำให้ง่ายให้ใช้เวลาที่เหมาะสม

เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

สรุปได้ ว่าแบบฝึกเสริมทักษะที่ดีจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เช่น ตรงตามเนื้อหา เหมาะสมกับวัย เวลา ความสามารถความสนใจและสภาพปัญหาของผู้เรียน

4.3 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ

การนำหลักจิตวิทยามาใช้ในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะจะทำให้ได้แบบฝึกเสริมทักษะที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียน และนักเรียนมีโอกาสดำเนินการตอบสนองสิ่งเร้าด้วยการแสดงออกทางความสามารถ ความเข้าใจในการฝึกที่สอดคล้องกับวัย ความสามารถและความสนใจของนักเรียน หลักจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะมีหลายประการดังนี้ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ (2522 : 52-62) ได้แนะนำหลักจิตวิทยาที่ควรนำมาสร้างแบบฝึกพอสรุปได้ ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์ดัน ไดค์ (Thorndike) เกี่ยวกับการฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของวัตสัน (Watson) นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ยิ่งทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี ในทางตรงข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดทิ้งไปนานแล้วย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น
2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรคำนึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจที่ต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสมไม่ยากหรือง่ายเกินไป และควรมีหลายแบบ
3. การจูงใจผู้เรียน สามารถทำได้โดยจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึกนอกจากนั้นการให้แบบฝึกสั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียน ไม่เบื่อหน่าย
4. การนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้มาให้ให้นักเรียนได้ทดลองทำ ภาษาที่ใช้พูด ใช้เขียนในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนได้เรียนและทำแบบฝึกในสิ่งที่ใกล้ตัว นอกจากจะจำได้แม่นยำแล้วนักเรียนยังสามารถนำหลักและความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์อีกด้วย

พรณี บุญย (2522 : 192-195) ได้เสนอหลักจิตวิทยาการศึกษาใช้ในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ พอสรุปได้ดังนี้

1. การสาธิตและการอธิบายแนะนำ เริ่มแรกควรบอกให้นักเรียนทราบว่าทำอะไร อย่างไร ชี้แจงให้เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนนั้น เพื่อเร้าให้เด็กเกิดความสนใจ

2. ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะหลังจากการสาธิต และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การทำซ้ำและการเสริมแรง ควรให้โอกาสเด็กได้ฝึกซ้ำ ๆ และควรให้ได้รับการเสริมแรงอย่างทั่วถึง
3. ขณะที่ฝึกหัดควรมีการให้คำแนะนำเพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง
4. ให้คำแนะนำที่อยู่ในบรรยากาศที่สบาย ๆ ครูผู้สอนต้องใจเย็น ไม่ดูค่าบรรยากาศไม่ตึงเครียด ช่วยให้เกิดความพยายามที่จะฝึก
5. สิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนพบปัญหายุ่งยากในการฝึกทักษะใหม่ คือ การที่ทักษะเก่าของผู้เรียนจะมารบกวนการเรียนรู้ทักษะใหม่ ซึ่งแก้ไขด้วยการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าทักษะใหม่ที่จะฝึกฝนนั้นจะมีวิธีการของมันเอง ซึ่งต่างไปจากวิธีการของทักษะเก่าและพยายามกระตุ้นนักเรียนให้ระลึกอยู่เสมอว่าเขากำลังเรียนทักษะใหม่

สรุป ในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะจะต้องนำหลักจิตวิทยามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนสนุกสนาน นักเรียนมีความพอใจที่จะเรียนและประสบความสำเร็จของการเรียนนั้น ๆ

4.4 ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 145 - 146) กล่าวถึงขั้นตอนของการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ ดังนี้

- 4.4.1 ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 4.4.2 วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ
- 4.4.3 พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ
- 4.4.4 สร้างแบบทดสอบ อาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ หรือแบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในข้อที่ 2
- 4.4.5 สร้างบัตรฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ กำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม
- 4.4.6 สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้ อาจทำเพิ่มเติมได้เมื่อนำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว

4.4.7 สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อบันทึกผลการทดสอบหรือผลการประเมิน

4.4.8 นำแบบฝึกเสริมทักษะไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่องคุณภาพแบบฝึกและคุณภาพของแบบทดสอบ

4.4.9 ปรับปรุงแก้ไข

4.4.10 รวบรวมเป็นชุดจัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้เพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไป

4.5 หลักในการฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 167) กล่าวถึงหลักในการใช้แบบฝึกไว้ ดังนี้

4.5.1 ก่อนการฝึกควรสอนให้นักเรียนเข้าใจเสียก่อน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจไม่ทำให้เกิดทักษะ

4.5.2 การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ภายใต้การแนะนำที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข

4.5.3 ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดีจะมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่าย ไม่สนใจ

4.5.4 กิจกรรมการฝึกควรจะมีหลากหลาย นอกจากแบบฝึกหัดต่าง ๆ อาจใช้เกมปัญหาหรือกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง

4.5.5 การฝึกอย่างมีความมุ่งหมายจะเกิดประโยชน์มาก ถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าและความจำเป็นของสิ่งที่เรียนหรือฝึก โดยอาจใช้การทดสอบหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังการฝึก

4.6 ประโยชน์ของแบบฝึกเสริมทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 145-146) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกเสริมทักษะดังต่อไปนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
3. ครูได้แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของตนเอง
4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมินผลงานของตนได้

5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง
6. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
7. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะของตนเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลาหรือความกดดันอื่น ๆ
8. แบบฝึกช่วยเสริมแรงให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าวได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหา ฝึกซ้ำ ๆ ในเรื่องที่เรียน

อดุลย์ ภูปลื้ม (2539 : 24-25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้จดจำเนื้อหา และคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง
5. สามารถนำแบบฝึกหัดมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้
6. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียน
7. ทำให้ครูประหยัดเวลา
8. ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538 : 53) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกได้ ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในทางจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในบทเรียน
9. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
10. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการสะกดคำ

สรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยในการฝึกฝนและเสริมทักษะทางภาษาที่สามารถแก้ปัญหาการอ่านการเขียนเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล ได้ดีสามารถทดสอบและ

ประเมินผล ทำให้ครูทราบข้อบกพร่องของนักเรียนเฉพาะจุด นักเรียนสามารถทราบผลความก้าวหน้าของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานขณะที่เรียน ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง สามารถนำมาฝึกซ้ำ ทบทวนด้วยตนเอง จดจำเนื้อหาได้คงทน ครูประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายและลดภาระได้มาก

5. การเขียนกลอนสุภาพ

5.1 ความหมายของกลอน

กลอน ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2542 : 59) หมายถึง คำประพันธ์ซึ่งเดิมเรียกคำเรียงที่มีสัมผัสทั่วไป จะเป็น โคลง ฉันท์ หรือกาพย์ก็ตาม คำประพันธ์นอกนี้อีกอย่างหนึ่งเรียกว่า คำกลอน เป็นลำนำสำหรับขับร้องบ้าง คือ บทละคร สักวา เสภา บทดอกสร้อย เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือ กลอนเพลงยาว หรือ กลอนตลาด

กลอน คือ คำประพันธ์ร้อยกรองประเภทหนึ่งที่ไม่มีการเรียบข้อบังคับจำกัดวรรณยุกต์เหมือนโคลง และไม่จำกัดครุ ลหุ เหมือนฉันท์ เพียงแต่จัดระเบียบเป็นวรรคเป็นตอน กำหนดตัวอักษรในวรรคว่า มีวรรคละเท่าไร และมีสัมผัสต่อยคำคล้องจองกันเป็นประมาณ

สิทธิ พินิจภูวดล และคนอื่นๆ (2515 : 378-379) อธิบายความหมายของกลอนไว้ว่า “ในสมัยก่อนคำว่ากลอนมีความหมายกว้าง คือ หมายถึงคำประพันธ์ทุกชนิด แต่ในปัจจุบันความหมายของคำนี้แคบลง หมายถึงแต่คำประพันธ์ประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ”

จากข้อความข้างต้น พอสรุปความหมายของกลอนได้ว่า สมัยโบราณเรียกคำประพันธ์ทุกชนิดว่า กลอน ต่อมาใช้เรียกคำประพันธ์ชนิดหนึ่งว่า กลอน โดยเฉพาะ แต่ยังคงเรียกคำประพันธ์ในความหมายรวมๆ ว่า กลอน และได้เปลี่ยนมาเรียกคำประพันธ์ประเภทต่างๆ ว่า ร้อยกรอง ในปี 2485

5.2 ประเภทของกลอน

การจำแนกประเภทของกลอน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่จะนำมาใช้ และลักษณะการแต่งเป็นสำคัญ

รนิศ อยูโพธิ์ (2514 : 35) แบ่งกลอนออกเป็น 2 ชนิด คือ กลอนสำหรับขับร้อง และกลอนสำหรับอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. กลอนขับร้อง คือ กลอนที่ใช้สำหรับขับร้อง หรือร้องส่งมโหรี ได้แก่ กลอนสักวา กลอนคอกสร้อย กลอนเสภา กลอนบทละคร กลอนเพลงไทย กลอนพื้นเมือง
2. กลอนเพลง ได้แก่ กลอนที่ใช้สำหรับอ่านเป็นใหญ่ แต่ก็อาจจะมีการขับร้องบ้าง ได้แก่กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนหก

คำชัย ทองหล่อ (2543 : 460) กล่าวถึงคำกลอนไว้ในหลักภาษาไทย โดยสรุปได้ดังนี้ คือ กลอนมี 3 ชนิด คือ กลอนสุภาพ กลอนลำนำ และกลอนตลาด

1. กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำที่เป็นทำนองเรียบ ๆ แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 กลอนสุภาพนับเป็นกลอนหลัก เพราะเป็นหลักของบรรดากลอนทุกชนิด ถ้าเข้าใจกลอนสุภาพเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะเข้าใจกลอนอื่นได้ง่าย
2. กลอนลำนำ คือ กลอนที่ใช้ขับร้อง หรือ สวด ให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ชนิด คือ กลอนละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนคอกสร้อย และกลอนขับร้อง
3. กลอนตลาด คือ กลอนผสม หรือกลอนคละ กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง คือเอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกันนั่นเอง

5.3 กลอนสุภาพ

กลอนสุภาพ คือ บทหรือกรองที่ใช้ถ้อยคำ หรือทำนองเรียบ ๆ คำชัย ทองหล่อ (2540 : 460) แบ่งกลอนสุภาพออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด และกลอนเก้า ในการสร้างแบบฝึกทักษะนี้เป็นการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนกลอนแปด คำในแต่ละวรรคมีแปดคำ แต่ถ้าใจความในวรรคนั้นขาดหายไปสามารถเพิ่มได้อีก หนึ่งคำ มีการบังคับคณะสัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ ตามลักษณะคำประพันธ์ ซึ่งกลอนสุภาพมีลักษณะบังคับเฉพาะ 4 ประการ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส และ เสียงวรรณยุกต์

5.3.1 คณะ คณะของกลอนสุภาพ หมายถึงกลอนหนึ่งบท มีทั้งหมด 4 วรรค หรือ 2 คำกลอน วรรคแรกเรียกว่า วรรคสดับ วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง วรรคสดับและวรรครับเป็น 1 คำกลอน วรรครองกับ วรรคส่ง เป็น 1 คำกลอน การเขียนกลอนสุภาพนั้นต้องให้จบลงในวรรคส่งเสมอ

5.3.2 พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง จะมีความหมายหรือไม่ก็ได้ ในการเขียนกลอนสุภาพ เราถือว่าพยางค์ คือ คำนั่นเอง และแต่ละวรรคของกลอนสุภาพ บรรจุคำได้ 8-9 คำ

5.3.3 สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้ใช้คล้องจองกัน สัมผัสที่นิยมใช้ในภาษาไทยมี 2 ชนิด คือ

1) สัมผัสสระ มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1.1) สัมผัสสระที่มีเสียงสระคล้องจองกัน เพราะใช้เสียงสระเดียวกันในมาตราแม่ ก กา เช่น ดี มี ชี ลี

1.2) สัมผัสสระที่มีเสียงคล้องจองกัน เพราะใช้สระและมาตราตัวสะกดเดียวกัน เช่น ลาน สาน บาน ขาน ชาญ

2) สัมผัสพยัญชนะ มีลักษณะดังนี้ คือ คล้องจองกันด้วยพยัญชนะต้น เป็นพยัญชนะเดียวกัน เช่น เพลิดเพลิน ต่องลอย แพรพรรณ คล้องจองกันด้วยพยัญชนะต้นที่มีเสียงเดียวกัน เช่น ชึ่ง – โศก หรือ คำ – ของ เป็นต้น

ชนิดของสัมผัส ในสัมผัสทั้ง 2 ประเภทที่กล่าวมา สามารถแบ่งได้อีกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สัมผัสนอก เป็นสัมผัสบังคับ ได้แก่สัมผัสที่ส่งและรับกันนอกวรรค เช่น กลอนแปด คำสุดท้ายของวรรคแรก จะสัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคต่อไป เช่น ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร ไม่สิ้นสุดความรักสมครสมาน สัมผัสนอกใช้สัมผัสสระเท่านั้น

2. สัมผัสใน เป็นสัมผัสไม่บังคับ มีคำสัมผัสคล้องจองกันอยู่ภายในวรรคเดียวกัน อาจเป็นสัมผัสพยัญชนะก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมและความพอใจของผู้ประพันธ์ สัมผัสในช่วยให้บทหรือกรอนประเภทกลอนสุภาพมีความไพเราะยิ่งขึ้น

5.3.4 เสียงวรรณยุกต์ เป็นข้อกำหนดที่บังคับไว้ในการเขียนกลอนสุภาพ โดยถือเรื่องเสียงวรรณยุกต์เป็นสำคัญ ศิวกันท์ ปทุมสูติ (2533 : 112) ได้กล่าวถึงการวางแนวคิดเกี่ยวกับเสียงวรรณยุกต์บังคับ ที่ใช้ในการเขียนกลอนดังนี้

เสียงคำท้าย วรรคระดับ นิยมใช้เสียงทุกเสียง

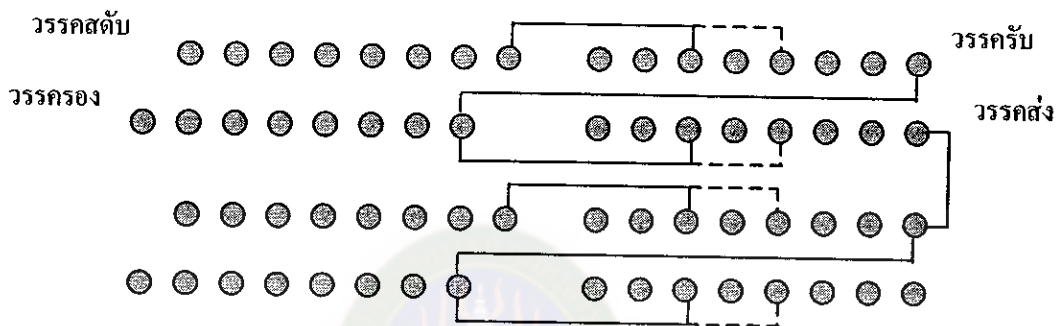
เสียงคำท้าย วรรครับ นิยมใช้เสียง เอก โท จัตวา

เสียงคำท้าย วรรครอง นิยมใช้เสียง สามัญ ตรี

เสียงคำท้าย วรรคส่ง นิยมใช้เสียง สามัญ ตรี

การเขียนกลอนแปด ในหนึ่งบทมี 2 คำกลอน หนึ่งคำกลอนมี 2 วรรค ทุกวรรคมี 8 คำ เรียกชื่อว่ากลอนแปดตามจำนวนคำในวรรคนั้นเอง การสัมผัสให้คำสุดท้ายวรรคระดับสัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรครอง ให้คำสุดท้ายของวรรครับ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง สัมผัสระหว่างบทเหมือนกลอน 6 และกลอน 7 (วราภรณ์ บำรุงกุล. 2537 : 164)

และสอดคล้องกับบทความของ สุบินรัตน์ รัตนศิลา (2538 : 36-39) ที่กล่าวถึงการสอนเขียนกลอนเกี่ยวกับกลอนแปดที่เกี่ยวข้องกับแผนผัง จำนวนคำสัมผัสระหว่างวรรค และระหว่างบท ประกอบด้วย วรรคสดับ วรรครับ วรรครอง วรรคส่ง ตลอดทั้งการสัมผัสและเสียงวรรณยุกต์ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แผนผังบังคับของกลอนแปด

ตัวอย่าง จากบทกลอน ธรรมชาตินี้ใครครอง

เรามีโซ่เจ้าของผู้ครองฟ้า
 ห้วยละหารธารน้ำใสของเรา
 เมื่อเมฆฝนหล่นโรยโปรยจากฟ้า
 ยามนกน้อยร้องเพลงปลั่งทำนอง

ทั้งต้นไม้ใบหญ้าและป่าเขา
 อย่าหลงผิดคิดเอาเข้าจับจอง
 ไม่เคยเลือกทุ่งนาหรือห้วยหนอง
 นกไม่เคยเลือกร้องให้กับใคร

(กรมวิชาการ. 2544 : 41)

เนื้อหาที่นำมาเขียนแผนการสอนเขียนกลอนแปด ประกอบด้วย คณะ พยางค์ สัมผัส เสียงวรรณยุกต์ คำคล้องจอง การใช้คำ การเขียนบทขึ้นต้น ประเภทของเรื่องที่จะนำมาเขียน แผนผังบังคับของกลอนแปด การดำเนินเรื่องในบทกลอน การตั้งชื่อเรื่องที่เขียนและการจบของกลอน

6. ความพึงพอใจการเรียนรู้

6.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ประกอบ กุลบุตร (2545 : 43) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง คุณภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลจากความสนใจต่างๆและทัศนคติของบุคคลต่อกิจกรรม

ประชุม พลเมืองดี (2523 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งนั้นแล้วว่า พอใจ ต้องการหรือดีอย่างไร

กิติมา ปรีดีติลล (2529 : 321) ได้กล่าวว่า ความพอพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

พิน กงพูล (2529 : 21) ได้สรุปว่า ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานคือ ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

สลใจ วิบูลกิจ (2534 : 42) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้นๆ

มอร์ส (Morse. 1955 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

แอปเปิลไวท์ (Applewhite. 1965 : 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

กู๊ด (Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง

ความรู้สึกรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรม
สั้นๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

6.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้น
มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในงานที่มีอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับ
ผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มี
นักการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานไว้
ดังนี้

เฮร์เบอร์ก (Herzberg. 1959 : 113-115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุ
ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่
ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงานซึ่งมีผล
ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ
ลักษณะของงานความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน
2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการ
ทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะ
ก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

แมคเกรเกอร์ (McGregor. 1960 : 33-58) ได้ศึกษาธรรมชาติของมนุษย์และได้อธิบาย
ลักษณะของมนุษย์ว่ามี 2 ประเภท คือ

1. คนประเภทเอกซ์ (X) มีลักษณะดังต่อไปนี้
  - 1.1 มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้
  - 1.2 มีความรับผิดชอบน้อย
  - 1.3 ชอบให้สั่งการ
  - 1.4 ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์การ
  - 1.5 มีความปรารถนาให้ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและ

ความปลอดภัย

2. คนประเภทวาย (Y) มีลักษณะดังต่อไปนี้
  - 2.1 ชอบทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของสนุก เหมือนการเล่นหรือการ

พักผ่อน

- 2.2 มีความรับผิดชอบในการทำงาน
- 2.3 มีความทะเยอทะยานและกระตือรือร้น
- 2.4 สั่งการตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้
- 2.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานและองค์กร
- 2.6 บรรณาด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสมหวังในชีวิต

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่นๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มี ลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน
4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรีภาพ
5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

สกอตต์ (Scott. 1970 : 124) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้เกิดผลเชิงปฏิบัติ มีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมึลักษณะ
ดังนี้

- 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
- 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
- 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนในการเลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

เผชิญ กิจระการ (Pachoen Kidrakarn, 1989 : 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ แสทฟิลด์ และฮิวส์แมนที่ได้ทำการพัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่างๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น / น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน / ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง / ความสลับ
4. ความท้าทาย / ไม่ท้าทาย
5. มีความพอใจ / ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือว่าเป็นรางวัล / ไม่เป็นรางวัล
2. มาก / น้อย
3. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก / เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบด้านการเลื่อนตำแหน่ง

1. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
2. เชื่อถือได้ / เชื่อถือไม่ได้
3. เป็นเชิงบวก / เป็นเชิงลบ
4. เป็นเหตุผล / ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านผู้ให้เทศก์ / ผู้บังคับบัญชา

1. อยู่ใกล้ / อยู่ไกล
2. ยุติธรรมแบบจริงจัง / ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง
3. เป็นมิตร / ค่อนข้างไม่เป็นมิตร
4. เหมาะสมทางคุณสมบัติ / ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน

1. เป็นระเบียบเรียบร้อย / ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน / ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน

และเพื่อนร่วมงาน

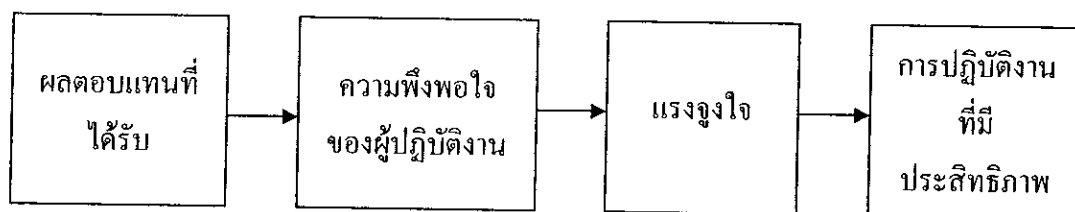
3. สนุกสนานร่าเริง / ดูไม่มีชีวิตชีวา
4. คุ้นเคยใจเอาจริงเอาจัง / ดูเหนียวหน่าย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2540 : 141-144) ได้กล่าวถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ (David McClelland) ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ
2. ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น
3. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อผู้อื่น

ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจ ในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจจะนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง ทศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถแสดงด้วยภาพประกอบดังแผนภาพที่ 3 (สมยศ นาวิการ. 2525 : 155)

แผนภาพที่ 3 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดี จะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวิกาน. 2521 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจาก ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการ

ทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้น
เพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจ
ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ประชุม เกตุแก้ว (2521 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนแบบ
โปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่อง คำฉันท์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 94.40 / 88.50 และผู้วิจัยได้ให้
ข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการแต่งคำประพันธ์ด้วยการฝึกให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์อื่น ๆ
ด้วย และการใช้รูปภาพประกอบจะช่วยให้ นักเรียนมีแนวคิดในการเขียนมากยิ่งขึ้น

พิทักษ์ ปะนามะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการแต่งกลอน
ในวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการใช้แผนการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน
กับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วย
เพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งกลอน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการสอนแบบปกติอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรพิมพ์ เครือเนียม (2544 : บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบฝึกทักษะการเขียนโคลง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนโคลงของ
นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกับนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้แบบฝึกทักษะ ผลการศึกษาพบว่า
แบบฝึกทักษะการเขียนโคลงของนักเรียน มีประสิทธิภาพ 90.68 / 86.45 และมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเขียนโคลง สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประภาพร อันสงคราม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสอน และ
แบบฝึกทักษะภาษาไทย การสะกดคำและแจกลูก ด้วยวิธีการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการสอนและแบบฝึกทักษะ
ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำและแจกลูกด้วยวิธีการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนที่สร้างขึ้น
มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.40 / 86.16 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .49 แสดงว่าผู้เรียน
มีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 49

ทัศนีย์ แป้นสุข (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการแต่ง
กลอนสุภาพ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ที่สร้างขึ้นมีทักษะการแต่งกลอนสุภาพร้อยละ 92.46 โดยเพิ่มขึ้นจากก่อนการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นงเยาว์ ศรีประจักษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองฮี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพยุหะคีรี พิษณุโลก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.19 / 83.63 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .82 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ชเวนดินเกอร์ (Schwendinger. 1977 : 51) ได้ศึกษาผลการสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 503 คน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริง แบบเขียนตามคำบอก และแบบทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนจริง มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้โดยวิธีปกติ

มิตเชล (Mitchell. 1980 : 1392-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเขียนสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ 3 แบบ คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้พจนานุกรม กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้กิจกรรมการเขียนเรื่อง กลุ่มที่ 3 ใช้ทั้งสองวิธีร่วมกัน จากการศึกษาพบว่าวิธีการสอนเขียนสะกดคำทั้ง 3 วิธี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนสะกดคำไม่แตกต่างกัน

อีเซล และคนอื่น ๆ (Ezell and others. 1992 : 205) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในการสอนแบบความสัมพันธ์ของคำถามกับคำตอบสำหรับการอ่านเพื่อจับใจความ โดยใช้นักเรียนเกรด 3 จำนวน 23 คน พบว่าการฝึกหาความสัมพันธ์ของคำถามกับคำตอบโดยใช้กิจกรรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จะช่วยฝึกการถามและตอบในห้องเรียน ได้ดีขึ้น โดยพบว่านักเรียนรู้จักการสร้างคำถามได้ดียิ่งขึ้น การประเมินทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน มีความก้าวหน้าทุกด้าน

นีแกนการ์ด (Negangard. 1992 : 470-A) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบกลุ่มกับการเรียนแบบบรรยาย และการอภิปราย ที่มีผลต่อทัศนคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิธีการทาง

คณิตศาสตร์ สำหรับบุคคลที่จะเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 157 คน ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบกลุ่มและผลสัมฤทธิ์วิธีการทางคณิตศาสตร์สำหรับบุคคลที่จะเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา กับการเรียนแบบบรรยายและอภิปรายที่มีต่อทัศนคติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ออร์แลนโด (Orlando, 1992 : 2382-A) ได้ศึกษาการเรียนแบบร่วมมือ จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนิสิตใหม่วิชาเอกภาษาอังกฤษ ในวิทยาลัยชุมชน โดยเลือกศึกษาวิธีการเรียนแบบแบ่งกลุ่มตามการสังเกตสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD) กับนิสิตจำนวน 132 คน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเรียนกับครูผู้สอนจำนวน 4 คน ด้วยวิธีการฝึกการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มที่ 2 เรียนกับครูผู้สอนจำนวน 4 คน ด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เรียนด้วยวิธีแบบเรียนร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติแตกต่างกับนักเรียน ที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน และใช้แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนโดยวิธีปกติ และกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ยังส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มผู้เรียน ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วม ความถนัด ความสามารถของแต่ละคนร่วมกันช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น